

ccc) 1 je tam (= větrno)	1 jako když plivne
2 zůstalo to tam (= neuklizeno)	2 jako by mu z oka vypadl
3 je toho (= málo)	3 jako když píchne prase
4 je to (= zbytečné)	4 jako když se čerti žení
5 je mu podobný	5 jako by se s nimi roztrhl pytel
6 je hubený	6 jako když ho vymaluje
7 návštěv	7 jako by cvrčky louskal
8 krve	8 jako by dával koze dobrýtro
9 je to rovné	9 jako když stříhne
10 den (= hezký)	10 jako když čerti vyletí

129. Určete, vyjadřují-li daná spojení velkou nebo malou míru

1. hlad jako vlk, 2. mít něčeho až po krk, 3. co by kamenem dohodil, 4. lív podíl, 5. chlap jako hora, 6. hlemýždí tempo, 7. prohrát na celé čáře, 8. koňská dávka, 9. co noha nohu mine, 10. facka jako Brno, 11. leje jako z konve, 12. je to jako kapka v moři, 13. je jich jako psů, 14. na hony vzdálený, 15. řvát jako tur, 16. co by za nehet vlezlo, 17. špinavý až hrůza, 18. jíst jako vrabec, 19. tři chlupy dvěma řadama, 20. bylo tam lidí až černo, 21. je to, jako když plivne, 22. písmena jako blechy, 23. práce jako na kostele, 24. je to, jak když dá volovi jahodu, 25. je toho jako šafránu, 26. peněz jako šlupek, 27. pít do němoty, 28. plakat, že by se kámen ustrnul, 29. jde mu to jako psovi pastva

130. Z obou skupin vyberte k sobě patřící významově blízká frazeologická spojení

A	B
a) 1. až naprší a uschne	1. jít s pravdou ven
2. dávat bacha	2. ohrnovat na někoho nos
3. vlez mi na záda	3. na svatýho Dyndy
4. kápnout božskou	4. mít opici
5. plést páte přes deváté	5. nespustit z očí
6. nejde mu to na rozum	6. mluvit z cesty
7. dívat se na někoho spatra	7. polib mi šos
8. dát někomu přes hubu	8. být u někoho špatně zapsán
9. mít špičku	9. vrazit někomu pár facek
10. mít u někoho vroubek	10. vrtá mi to hlavou

- b)
1. být s někým jedna ruka	1. mít za ušima
2. mít na kahánku	2. mít pro strach uděláno
3. nemít na růžích ustláno	3. svůj k svému
4. být všemi mastmi mazaný	4. vzít nohy na ramena
5. kypět zdravím	5. mít duši na jazyku
6. mají se rádi jako pes s kočkou	6. táhnout za jeden provaz
7. nebát se ani čerta	7. být s někým na válečné noze
8. vrána k vráně sedá	8. dělat si z někoho dobrý den
9. vzít roha	9. třít nouzi s bídou
10. dělat si z někoho blázny	10. být krev a mléko

131. Vysvětlete a vyjádřete nefrazeologicky (opisem)

1. malovat čerta na zeď, 2. prásknout do bot, 3. jednou za uherský rok, 4. chytat lelky, 5. tlouct špačky, 6. spadl mi kámen ze srdce, 7. dělat nad něčím kříž, 8. mít něco za lubem, 9. nalít někomu čistého vína, 10. nasadit někomu brouka do hlavy, 11. nepřišla ani noha, 12. omotat si někoho kolem prstu, 13. být jako na tmí, 14. dělat z něčeho vědu, 15. namastit si kapsu, 16. zmizet po anglicku, 17. jde to jak na drátku, 18. leje jako z konve, 19. kápnout božskou, 20. je to, co by kamenem dohodil

132. Ke spojením ve sloupci A vyhledávejte ve sloupci B taková, která vyjadřují opak

A	B
a)	
1. jde, co noha nohu mine	přišel na svět
2. má pro strach uděláno	teče mu mléko po bradě
3. mohli by skály lámat	utíká, jako by mu za patama hořelo
4. odešel k Abrahámovi	má srdce v kalhotách
5. je to starý kozák	dělá jak zpomalený film
6. točí se jak na obrtlíku	je jak za groš kudla
b)	
1. má na kahánku	drží jazyk za zuby
2. je krev a mléko	ztrácí půdu pod nohama
3. pustil si hubu na špacir	má vroubek
4. je to píchni jako řízni	kypí zdravím
5. nabyl vrchu	je jak z kozy duch
6. udělal si oko	to je nebe a dudy
c)	
1. je na pravdě boží	je to nade všechno očekávání
2. má oči navrch hlavy	trvalo to věky
3. běží jako namydlený blesk	ještě byl na houbách
4. bylo to dílo okamžiku	nehnul ani brvou
5. je to pod psa	je jako lazar
6. je jako rys	jde jako svázaný

- d) 1. je to jak houska na krámě je jako sud
 2. jablko by tam nepropadlo dělá, jako když neumí do pěti počítat
 3. má klapky na očích je to pro mě španělská vesnice
 4. je to, co by kamenem dohodil nebyla tam ani noha
 5. vypadá, jako by spolkl všechnu moudrost je to lán světa
 6. mohl by se svlékat za bičem má oči všude
- e) 1. byla to rána do vody není rozumět vlastního slova
 2. přišlo to nazmar je to tuctový člověk
 3. uřízl si ostudu trefil do černého
 4. je bílá vrána je páté kolo u vozu
 5. bylo slyšet špendlík upadnout udělal si jméno
 6. je duší podniku našlo to uplatnění

133. V jednotlivých sloupcích vybírejte významově blížká spojení

- a) 1. je to dobrák od kosti 1. zraje pro šibenici
 2. je jak z divých vajec 2. je v něm malá dušička
 3. dobré žilky v něm není 3. zpěnilo mu to krev
 4. má nevymáchanou hubu 4. co neví, nepoví
 5. čerti s ním šijí 5. může na něm dříví štípat
 6. spadlo mu srdce do kalhot 6. nebere si servítky
 7. berou ho všichni čerti 7. něco mu přeletělo přes nos
 8. ukrádá pánubohu čas 8. je jako utržený od řetězu
 9. není ve své míře 9. stébla křížem nepřeloží
 10. semele živé mrtvé 10. má roupy
- b) 1. vytahuje se jak tričko 1. má hubu dobře proříznutou
 2. má jazyk jako meč 2. nikomu ani stéblo přes cestu nepřeloží
 3. hnulo mu to žlučí 3. pije mu to krev
 4. neublížil by ani kuřeti 4. nafukuje se jak holub na báni
 5. jde mu to na nervy 5. když spí, ani chleba nechce
 6. kdo ho nezná, koupil by ho 6. sype si popel na hlavu
 7. je jako zmoklá slepice 7. je na korunu jako čert na hříšnou duši
 8. nedá si poradit 8. vyvedlo ho to z míry
 9. přilezl ke křížku 9. chodí jako zpráskaný pes
 10. pro halíř by si dal vrtat koleno 10. má svou hlavu

- c)
1. má pomalé zapalování	1. naletěl mu na to
2. bude valit bulvy	2. nejde mu to do hlavy
3. nejde mu to na rozum	3. má to v hlavě vylízaný
4. něco mu vlezlo do palice	4. plácá nesmysly
5. sežral to i s chlupama	5. bude mít veselé stáří
6. mluví z cesty	6. má brouky
7. má to vykradený	7. bude mrkat na drát
8. umí si poradit	8. šlápnul vedle
9. udělal botu	9. je z toho vedle
10. vyvedlo ho to z konceptu	10. jedl vtípnou kaši
- d)
1. má dlouhé vedení	1. má o kolečko víc
2. přeskočilo mu	2. stačí jen ťuknout
3. nemá to v hlavě v pořádku	3. kouká jako tele na nová vrata
4. je všemi mastmi mazaný	4. ruplo mu v bedně
5. je jak mladá vrána	5. spolkl to i s navijákem
6. je z toho na větvi	6. stojí si na kabelu
7. kape mu na karbid	7. kouká, jako by spadl z měsíce
8. ten se ve světě neztratí	8. má za ušima
9. skočil mu na špek	9. vyzná se v tlačeni
10. je to hlava otevřená	10. straší mu ve věži
- e)
1. jsem dutej jako bambus	1. nejsem na hlavu padlý
2. jde mi z toho hlava kolem	2. nemám na to buňky
3. copak chodím s vobrazama?	3. přebral jsem si to
4. skočil jsem mu na špek	4. nevím, čím jsem
5. postavil jsem si hlavu	5. nechal jsem to plavat
6. nemám na to hlavu	6. sežral jsem mu to
7. mám to v malíčku	7. jsem čistej jako slovo boží
8. pustil jsem to z hlavy	8. znám ho jak své boty
9. vidím mu až do žaludku	9. zvládnou to levou rukou
10. srovnal jsem si to v hlavě	10. stál jsem na svém
- f)
1. úlisný	1. je od huby
2. pomalý	2. je jako na jehlách
3. náladový	3. je samý med
4. zakřiknutý	4. je jako zpomalený film
5. utrápený	5. je jako skála
6. naivní	6. je jako aprílové počasí
7. neklidný	7. je jako boží umučení
8. upravený	8. je jako oukropeček
9. prostořeký	9. je jako malej (Jarda)
10. neoblomný	10. je jako ze škatulky

g)	1. vytrvalý 2. zručný 3. otrlý 4. mlsný 5. upřímný 6. mnohomluvný 7. nadaný 8. dobrosrdečný 9. zbabělý 10. hloupý	1. má hroší kůži 2. má slepičí mozek 3. má chlupatý jazyk 4. má výdrž 5. má plné kalhoty 6. má srdce na pravém místě 7. má srdce na jazyku 8. má zlaté ruce 9. má to od pánaboha 10. má hubu jako šlejiř
h)	1. čilý 2. vzpurný 3. prchlivý 4. klidný 5. všetečný 6. venkovský 7. rázný 8. smutný 9. všímavý 10. líný	1. nic ho nerozhází 2. nic mu neujde 3. točí se jak na obrtlíku 4. věší hlavu 5. hned je oheň na střeše 6. staví se na zadní 7. dlouho se s ničím nepáře 8. ruce mu jdou dozadu 9. kouká mu sláma z bot 10. strká do všeho nos
ch)	1. zanedbaný 2. nešikovný 3. zamračený 4. nestálý 5. prostořeký 6. neúprosný 7. nezkušený 8. záluďný 9. odmílovavý 10. nadutý	1. šije na něj boudu 2. kouká jako Luciper 3. roste jako dříví v lese 4. na jedno slovo jich má deset 5. nezná bratra 6. má obě ruce levé 7. nosí nos vysoko 8. kam vítr, tam plášť 9. teče mu mlíko po bradě 10. nevidí si do huby

134. Doplňte označení zvířat

1. rozumí tomu jako --- petrželi, 2. dobré --- všecko spase, 3. malé --- jsou také ---, 4. je s ním řeč jako s --- na ledě, 5. lepší --- v hrsti nežli --- na střeše, 6. mít se jako --- v žitě, 7. když --- lapají, pěkně mu zpívají, 8. mít --- na mozku, 9. chodit jako bludná ---, 10. my o --- a --- za humny, 11. každý --- jiná ves, 12. --- není doma, --- mají pré, 13. jedna --- jaro nedělá, 14. malovat --- na vrbě, 15. ranní --- dál doskáče, 16. kdo chce --- bít, hůl si najde, 17. funí, jako když jde --- z bukvic, 18. chodí kolem toho jako --- kolem horké kaše, 19. je jako z --- duch, 20. jsou jako dva --- na jednom smetišti, 21. každá --- svůj ocas chválí, 22. je jako --- v porcelánu, 23. potrefená --- nejvíc křičí, 24. --- a host třetí den smrdí, 25. slízají se jako --- na pivo, 26. je jich jako ---, 27. kouká jako --- na nová vrata, 28. darovanému --- se na zuby nedívej, 29. mrskat se jako --- na blátě, 30. být jako zmoklá ---, 31. kovářova -

-- a ševcova žena chodí bosy, 32. udělali --- zahradníkem, 33. kdo chce s --- býti, musí s nimi výtí, 34. zabil dvě --- jednou ranou, 35. i kdyby čert na --- jezdil, 36. už si o tom cvrlikají --- na střeše, 37. potmě každá --- černá, 38. necháme to ---, ten má větší hlavu, 39. má sílu jako ženatý ---, 40. kupovat --- v pytli, 41. jde mu to jako --- pastva, 42. kouká jako --- do flašky, 43. čeká, že mu budou pečení --- lítat do huby, 44. rozprchli se, jako když do --- stělí, 45. ani --- potom neštěkne, 46. hraje si s ním jako --- s ---, 47. kde --- dávají dobrou noc, 48. --- k --- sedá, rovný rovného si hledá, 49. chodit spát se ---, 50. aby ho --- kopl, 51. honili ho jak nadmutou ---, 52. nedostaneš mě tam ani párem ---, 53. krve, jako když píchne ---, 54. aby se --- našel a --- zůstala celá, 55. teď jsem z toho ---, 56. honit dva --- najednou, 57. neproklouzne ani ---, 58. kouká, jako když mu uletěly ---, 59. --- jsme spolu nepáslí, 60. ani --- by ven nevyhnal, 61. potřebuje to jako --- drbání, 62. budu zpátky jako na ---, 63. je zle, --- dojí krev

135. Doplňte označení částí těla

1. zapiš si to za ---, 2. je to --- nevymáchaná, 3. šel, kam ho --- vedly a --- nesly, 4. nevidí si na špičku ---, 5. házeli mu klacky pod ---, 6. ozbrojený až po ---, 7. to si může na --- spočítat, 8. může na tom --- nechat, 9. zpráva jde od --- k ---, 10. teče mu mléko po ---, 11. skočil do toho rovnýma ---, 12. všechno mu padá z ---, 13. otvírat si na někoho ---, 14. strach má velké ---, 15. má obě --- levé, 16. utrhne si od ---, 17. je jednou --- v hrobě, 18. je, jako by mu z --- vypadl, 19. doneslo se mi to k ---, 20. dívali se na něho skrz ---, 21. obrátil všechno vzhůru ---, 22. pustil si --- na špacír, 23. ohmuje nad tím ---, 24. budou si na něho --- ukazovat, 25. je mu to trnem v ---, 26. nebyla tam ani ---, 27. odpověděl mu na půl ---, 28. pro halíř by si dal --- vrtat, 29. obrátit --- v sloup, 30. co není v ---, musí být v ---, 31. brousí si na to ---, 32. nasadili mu nůž na ---, 33. nevytáhne --- z domu, 34. co na ---, to na ---, 35. páli ho půda pod ---, 36. je to na dosah ---, 37. něco mu přeletělo přes ---, 38. nemá to na --- napsáno, 39. přiběhl s --- na vestě, 40. sejde z ---, sejde z mysli, 41. začervenel se až po ---, 42. nedává --- nadarmo jíst, 43. vzal --- na ---, 44. jde mi z toho --- kolem, 45. jde mu to jedním --- tam a druhým ven, 46. padli mu kolem ---, 47. nasadili by mu psí ---, 48. vstával levou --- napřed, 49. už toho mám plné ---, 50. --- mu jede jako šlejíři, 51. je to přitažené za ---, 52. ani --- tam nevkročím, 53. mluví, co mu slina na --- přinese, 54. bručí si něco pod ---, 55. závidí mu --- mezi ---, 56. vynesu ho v ---, 57. vjeli si do ---, 58. otočil si ho kolem ---, 59. šel rovnou za ---, 60. mazal mu med kolem ---, 61. držel --- na uzdě, 62. má plné --- práce, 63. láme to přes ---, 64. nezkriví mu ani ---, 65. utrhnu mu za to obě ---, 66. udělal --- vzad, 67. nemá to ani ---, ani ---, 68. sotva stojím na ---, 69. už ho --- nebolí, 70. odtáhl s dlouhým ---, 71. má duši na ---, 72. uvázal si to na ---, 73. vzali ho zkrátka u ---, 74. udělal to na vlastní ---, 75. postavilo ho to na ---, 76. usmívá se pod ---, 77. šlapali mu na ---, 78. neví, kde mu --- stojí, 79. je samá ---, samá ---, 80. ani kdyby na --- prosil, 81. plivni si pod ---, 82. hodí se to jako --- na ---, 83. nevidí si do ---, 84. visí to na ---, 85. poslouchal to jedním ---, 86. vytrhl mu trn z ---, 87. je s ním jedna ---, 88. nesať mu ani po ---, 89. --- si za --- nedám, 90. podej mu --- a chce celou ---, 91. na --- by ji nosil, 92. vycucal si to z ---, 93. vylámal si na tom ---, 94. rval si nad tím ---, 95. nespustil z něho ---, 96. drží --- za ---, 97. zapalují se jí ---,

98. už je --- vzhůru, 99. ukážu mu, zač je toho ---, 100. pokrčil nad tím ---, 101. vodil ho za ---, 102. že ho --- nebolí, 103. měl --- navrch ---, 104. jde mu to od ---, 105. padlo mu to do ---

136. Vysvětlete frazeologická spojení vyjadřující pozornost a tvořte s nimi další věty

Dej si bacha, ať to nerozbiješ. Na toho chlapíka si dej majzla, to je pěkný prevít. Celý večer jsem z té dívky nespustil oka. Musíš vzít oči do hrsti, jinak to nenajdeš. Když se na jevišti objevil vodník, měly všechny děti oči na štopkách. Mluvil potichu, sousedka jistě stojí za dveřmi a špicuje uši. Když se šofér vrátil na ulici a neviděl svoje auto, zůstal stát s vyvalenýma očima. Napětím ani nedýchal. Kniha ho tak zaujala, že neviděl, neslyšel a jenom četl. Všichni diváci zůstali bez dechu, když slon vzal krotitelovu hlavu do tlamy.

137. Doplňujte chybějící části přísloví

1. Kam nechodí slunce, tam chodí -. 2. Dvakrát -, jednou řež. 3. Sejde z očí, - - -. 4. Jak si usteleš, - - -. 5. Pes, který štěká, -. 6. Dvakrát dává, kdo - -. 7. V nouzi poznáš -. 8. Hlad je nejlepší -. 9. Jaký pán, - -. 10. Darovanému koni na zuby -. 11. Kuj železo, dokud je -. 12. Bez práce nejsou -. 13. Mluvití stříbro, - -. 14. Nové koště dobře -. 15. Ranní ptáče - -. 16. Kdo jinému jámu kopá, sám - - -. 17. Jedna vlaštovka - -. 18. Příležitost dělá -. 19. Co můžeš udělati dnes, - - -. 20. Kdo šetří, - - -. 21. Neříkej hop, dokud -. 22. Komu není rady, tomu není -.

138. Vysvětlete, případně přeložte uvedená přísloví

a) 1. Když kocour není doma, mají myši pré. 2. Žádná kaše není tak horká, jak se uvaří. 3. Risk je zisk. 4. Ptáka poznáš po zpěvu. 5. Jsou si podobni jako vejce vejci. 6. Kdo se směje naposled, ten se směje nejlíp. 7. Co se stalo, nemůže se odestát. 8. Pýcha předchází pád. 9. Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše. 10. Není všechno zlato, co se třpytí. 11. Potmě je každá kráva černá. 12. Kdo čeká, dočká se. 13. Ruka ruku myje. 14. Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá. 15. Konec korunuje dílo.

b) 1. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. 2. Nouze naučila Dalibora housti. 3. Mladí ležáci, staří žebráci. 4. Moudrému napověz, hloupému dolož. 5. Ráno je moudřejší večera. 6. Jablko nepadne daleko od stromu. 7. Stokrát nic umožilo osla. 8. Kdo chce psa bít, hůl si najde. 9. Mezi slepými jednooký králem. 10. Prázdný sud nejvíce zvučí.